

Ernek a számnak az ára 30 fillér.

Negyvennyolcadik évfolyam.

1. szám. *13*

Debrecen, 1928 január 7.

DEBRECENI *28/296* PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

SZERKESZTIK: DR. KUN BÉLA ÉS DR. RÉVÉSZ IMRE.

Megjelenik minden szombaton.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
DEBRECEN, KOLLÉGIUM.

Előfizetési ár félévre hét pengő.

Programm.

Az a beszéd, mellyel Baltazár püspök a kollégiumi tanárok újévi jókívánásaira válaszolt, koncepcióban felülmulta mindazokat, amelyeket tőle ilyen alkalmakkor hallottunk. Ez a beszéd nemcsak a magyarság és a reformátusság sebeire mutatott rá, nemcsak az egyházunk és intézményei iránti kötelelességeink hű teljesítésére buzdított, de konkrét célokat tűzött elénk. Még pedig nem a társadalmi, állami, felekezeti, vagy akár belső egyházi politika terén, hanem egyházkerületünk legnagyobb szerű intézményének, a kollégiumnak miként fejlesztése tekintetében.

A reformáció a kultúra eszközeivel hódított. Különösen nálunk, Magyarországon, tisztára a kultúra, még pedig az erősen nemzeti és egyszerű jellegetesen református kultúra volt az, ami fenntartotta egyházunkat, s mondhatjuk: nemzetünket is. Az országos hatalmasságok sohasem kedveztek, még a legszerencsésebb időkben sem, a mi egyházunknak és a mi szabad szellemi irányzatunknak. Merőben céltévesztett törekvés azért az országos politika terén hadakoznunk egyházunk érdekében. Ott legfeljebb annyit érhetünk el, hogy kevésbé ellenséges áramlat áll velünk szemben, de a ránk nézve legkedvezőbb s a mi elveinknek legmegfelelőbb politikai irányzat is csak egy másnak nem kedvező — és nekünk sem kedvező — liberális irányzat lehet. Állami eszközökkel, kormányhatalommal építeni a mi egyházunkat, úgy, mint a római katholicizmust, nem lehet. A mi egyházunk ereje csak tagjai öntudatából fakadhat, ezt pedig nem érhetjük el mással, mint komoly és mély kultúrával.

Ezért hallottuk nagy örömmel és nagy reménységgel a püspöki válaszból a debreceni Kollégium továbbépítésének nagyszerű programját. Tény, hogy a Kollégium ma, amikor alig több, mint a gimnáziumok és tanítóképző-intézetek egyike, nagyon sokat veszített jelentőségéből és a tiszántúli magyarság életében nem jelenti azt a hatalmas és feltétlenül iránytszabó főiskolát, amelyet jelentett 1914 előtt. Helyes volt-e, vagy sem a tudományegyetemek egyikének Debrecenbe helyezése érde-

kében lemondani a Kollégium akadémiai tagozatai tovább fenntartásáról, ezen ma már ne vitatkozzunk. Szerintem ma sem lehetne, a szerzett nem mindig kedves tapasztalatok után sem, mint amit tettünk 1914-ben. Am akármint legyen is: abban egyet kell értenünk, hogy a Kollégiumnak vissza kell szerezni régi presztizsét, vissza, a legnagyobb erőfeszítés árán is, mert ez nem csupán a Kollégiumnak, hanem az egész magyar reformátusságnak az érdeke.

A mód adva van. Ha sikerül a lelkész- és tanárképző-intézeteinket olyan színvonalra emelnünk, amilyenek azoknak állaniuk kell és ezek egy nem csupán tudós, de egyszersmind a világban is nagy jártassággal bíró s az élet minden küzdelmére kellően felkészült lelkész- és tanárgárdát nevelnek a számunkra s ha ezek mellé még sikerül megvalósítani azokat az új kollégiumi tagozatokat, amelyekről az újévi beszéd szól, akkor a Kollégium megint a magyarságnak egyik legnagyobb kulturális intézménye lesz, amely kibeszélhetetlen hatást fog gyakorolni egyházunk s kivált a tiszántúli magyarság életére.

Azok közül a szép tervek közül, amelyekről a püspök beszélt, elsőnek a polgári fiúiskola gondolatát kell megragadni. Egészen bizonyos, hogy a közel jövő a polgári iskoláké. Azon az állapoton, amikor az emberek, olykor még a jobbsorsúak is, megelégedtek gyermekeiknek az elemi iskolába járatásával, már szerencsésen túl vagyunk. Ma már mindenki, akinek csak valamennyire módja van, igyekszik iskoláztatni a gyermekeit. A sok tanulni vágyót a középiskolák nem is bírják befogadni, de nem is kívánatos, hogy befogadni igyekezzenek. Középiskolába az menjen, aki egyetemi képzettséget bír majd szerezni. Kereskedelmi, ipari felsőbb iskolába, tanítóképző-intézetbe ma is lehet menni a polgári iskola elvégzése után. De olyan pálya is van sok, amelyiken csak négy középiskolai, vagy polgári osztály elvégzése képesít. Gazdálkodó ember is akárhány van olyan, aki megelégszik azzal, ha a fia az elemi után még egy pár évig jár iskolába. Az ilyennek is jobb a polgári iskola, mint a gimnázium, mert ott négy év alatt befejezett egészet kap. Kétségtelen, hogy a

mi egyházunknak nagy erővel kell létesíteni mindenféle polgári iskolákat, mert e tekintetben római katolikus atyánkfiaitól nagyon elmaradtunk, pedig nekünk a kulturális intézmények egyikeben sem volna szabad náluk hátrább állanunk.

Ha a polgári iskolák általában keresettek lesznek, különösen keresett lesz az, amelyik a debreceni Kollégiumban állittatik fel. Gyakran lehet találkozni debreceni és debrecenkörnyéki emberrel, aki ragyogó szemekkel beszél arról az időről, amikor ő a debreceni Kollégiumba járt. Egyszerű gazdalkodók és iparosok, meg kereskedők közt is van ilyen nagyon sok. Tudniillik vagy négy évtizeddel ezelőtt még az elemi iskolák is, valamint az akkor negy osztályos realiskola is a Kollégium épületében voltak elhelyezve. De mindazok, akik ebbe az épületbe jártak, valahogyan érezték azt a szellemi közösséget, amely a Kollégium diákjait egymással egybekapcsolta. Beszéltem már más valáson levő emberársammal, római katolikusokkal és zsidóval, aki a mai fiatalsággal való elégedetlensége elmondása után azzal folytatja, hogy ennek pedig az az oka, hogy a mai ifjak már nem a Kollégiumban tanultak. Holott ő maga is csak ezeknek a melléktagozatoknak volt valamikor tanulója. Azt is merem állítani, hogy a Kollégiumot, mint a különböző valásfelekezetűeket egybekapcsoló intézményt emlegetik azok, akik valaha bármiféle tagozatba idejártak; van nem egy római katolikus testvérünk, aki szívesen elismeri, hogy ő református zsoldárokat mind tudja és van zsidó felebarátunk, aki állítja, hogy ma is mindennap elmond egy gyermekkorában megtanult imádságot, amelyik úgy végződik, hogy: szent Fiadért, a Jézusért. Az ilyen emberek mind örülni fognak azon, ha megint lesz hely a Kollégiumban, ahova a gyermekeiket járathatják.

Ennek az intézménynek a létesíthetéseért Debrecen város támogatását is jelentősen kell kérni. Nemcsak azért, mert a polgári iskola elsősorban Debrecen város polgári társadalmának javára fog szolgálni, hanem azért is, mert a Kollégium akkor, amikor akadémiai tanszakait az egyetem létesítése végett feladta, elsősorban Debrecen városnak tett nagy szolgálatot. Kiszámíthatatlan az a nagy szellemi és anyagi előny, amely az egyetem létesítéséből a városra hárított és ennek a nagy előnynek a Kollégium fizette meg az árát. Jól tudjuk, hogy Debrecen város mai vezetősége nemcsak a kultúra szolgálatára minden erővel kész, hanem különösen arra is képes, hogy méltányolja a református egyház és Debrecen város közötti évszázados kapcsolatot nagy jelentőségét. A történelem iránti ez a fogékonyság — sajnosan kellett már néha tapasztalunk — nincs meg mindenkiben, olykor igen jó emberekben sem. Addig kell az ügyet megindítani, míg alapos remény van arra, hogy a város vezetősége méltányolja a mozgalmat. Mert amilyen furesa világot élünk, nem lehet azt sem tudni, hogy a debreceni szellem meddig lesz úr Debrecenben.

Postatakarókpénztári csekk száma 143,916.

Baltazár Dezső püspök válasza a Kollégium üdvözlétére.

— Hálásan köszönöm a kedves, elismerő és szíves, jókívánó üdvözlést, amelyet a mindenkor és mindenben hívnek talált és bizonyít kiváló Rektor úr, az én nagyrabecsült és szeretett barátom: Karay Sándor mindnyájak nevében intézett hozzám. Az újévi áldaskívánásokat szívből viszonozom.

— A gyász nagy és sötét árnyéka, amellyel felejthetetlen vezérünk, tanácsunk, gyámolunk, szeretett atyánk: Degenfeld József gróf úrnak halála a mult esztendő beborította, általvetődik erre az esztendőre is és a veszteség hatásával kísérni fogja a jövő esztendőket is. Nagyon kell lelkesülnünk egyházkerületünk és kollégiumunk hagyományaiért, nagyon sokat kell dolgoznunk és áldoznunk, nagyon kell szeretnünk egymást és intézményeinket, hogy a nagy hiány hézagából be tudjunk valamennyit tölteni.

— Mindenkinek teljes erejére és buzgóságára, hűségére és lelkesedésére van szükség: mert történelmi feladat is, amit kollégiumunk a tudomány, a vallás és nemzeti eszme szolgálatában századokon át teljesített, újra a legégetőbb követelmény fokán jelen kezik. Aki le nem hunyja a szemét a jelenségek és az események előtt, annak be kell látnia, hogy a magyar protestánsizmus, különösen a kálvinizmus, még szorosabban Debrecen, legszorosabban a debreceni kollégium ellen, burkoltan, vagy nyíltan, közvetve, vagy közvetlenül, de mindenestre tervszerűen megy a lejáratás, a gyengítés politikája.

— A tudomány terén az úgynevezett átértékelés művelete hazug beállítással akarja tépni a magyar protestánsizmus homlokától a haladásnak, építésnek, erőforrások nyitásának, erkölcsi értékek konzerválásának, tudományos kincsek gyűjtésének, vallási eszmények védelmének, magyar nemzeti nyelv, eszme és erények oltalmazásának és fejlesztésének érdemkoszorúját, amit pedig a történelmi igazság becsületos megállapításai a tények erejével, a szentség méltóságával színaranyból fontak homloka körül. Az áltudomány eme mesterkedésének segítségével megy az állam hivatali szerkezetének valami hivatalos helyről irányozó, rendelkező szelleme, amely intézmények és emberek celtudatos kiválogatásával és csoportosításával segít megváltoztatni a történelmi helyzetet és különösen Debrecen lelki képét, történelmi szellemét, hagyományos jellemét.

— Amint a multban ilyen törekvésekkel szemben a fellegvár a debreceni kollégium volt, ez a feladat vár reá a történetek ismétlődésének korában ma is. Hogy ezt a feladatot teljesíthesse, erőssé kell tennünk. Három bástyatornyát elvesztette a három akadémiai fakultás feladásakor. Helyükre kell építeni az ifjúság nevelésének intézményeit. Gimnáziumi és tanítóképző tagozataihoz az egyetem szolgálatára is szükséges mintagyakorló középiskolát, továbbá polgári fiúiskolát

kell szerkeszteni és minden eszközt mozgósítani, hogy történelmi fénye újra felderüljön.

— Az egyházkerületnek végre be kell látnia, hogy azzal, amit a kollégiumtól várunk s amire a kollégium hivatott, amit a kollégiumnak teljesítenie kellene, azzal nem áll arányban az olyan fenn-tartó minőség, amely csak jobban határozódik, jóformán minden kötelességteljesítés és aldozat-hozatal nélkül. Nincs is kétségem aziránt, hogy az egyházkerület belátja, — mert be kell látnia, — hogy szellemi életének kisugárzó és a szívós művelődési központja a kollégium, ha belátja, hogy a magyar kálvinizmust nagy ellenálló erők megint az élet-halál küzdelem terére kényszerítik, ha belátja, hogy a vész idején minden hanyagolás ezerszeres kárral bosszulja meg magát, akkor teljes erkölcsi s anyagi segítségel fogja a kollégium iránti kötelességét teljesíteni s ebben kétség-telenül követni fogják Debrecen sz. kir. városa s a debreceni református egyház is.

— Ezzel a reménységgel bontom ki a zászlót az 1928-ik esztendőre, a zászló alá hívjak mindnyájotokat, Isten áldó kegyelmének teljességét kérve mindnyájotokra.

Elveszti a biztos talajt a lába alól az egyház — és miért?

Miért hanyatlanak a protestáns felekezetek?

Irta: Rev. Charles Stelzle.

Angolból fordította: dr. Papp Géza.

Folytatás és vége.

Hogy az egyház a világtörténelem folyamán megmaradt, azt főként a változott viszonyokhoz való alkalmazkodóképességének köszönheti. Ez nem azt jelenti, mintha új evangélium hirdetésére lett volna az egyház hivatva, hanem inkább azt, hogy a régi evangéliumnak új jelentőséget tudott adni. Kiváló tanítókra és prófétákra volt szüksége az egyháznak, hogy az Isten akaratát meg tudta érteni az emberekkel a folyton változó viszonyokkal szemben is.

Egyik theologiai iskolának egy kiváló képviselője nagy büszkén legutóbb azt mondotta, hogy az egyház az egyedüli intézmény, mely 2000 év óta nem változott. Ha ez igaz volna, akkor még azt is hozzá lehetne tenni, hogy ez egyik jele az egyház isteni tekintélyének — de milyen szörnyű képtelenség a Mindenhatóról azt képzelni, hogy Ő olyan intézményhez volna kötve, mely nem akar a jelen követelményeihez alkalmazkodni. Magától értetődik, hogy az előbb az egyházzal kapcsolatban gondolt isteni tekintély nem ama nagy Láthatatlan Egyházra vonatkozik — theologiai kifejezést használva egy pillanatra — hanem az egyházra, mint szervezetre, melyet a különböző felekezetek képviselnek.

Egyszer felhívtuk már a figyelmet arra, hogy a nagy ipari vállalatoknál a vezetőség állandóan elvárja a kémiai és mérnöki osztálytól,

hogy új eljárás módokra tegyenek javaslatot a termelés növelése vagy javítása céljából. És amikor a kémikusok és mérnökök beadják előterjesztéseiket és részletes terveiket, kimutatva, hogy azok hogyan valósíthatók meg, a vezetőség igyekezik azonnal kiküszöbölni a régi módszereket, hogy megfelelhessen azoknak a követelményeknek, melyek új fejlődést és új rendszert teremtenek. Csak éppen az egyház fél nyilván attól, hogy holnap reggel a dolgok már megváltozhatnak. Fél minden változástól, mely a régi módszerek megváltoztatását vonhatja maga után, habár azok elavultak és nem megfelelők is, sőt dacára a hanyatlásnak is, mely már szemmel láthatólag létében fenyegeti az egyházat. Olyan intézmény, mint a mérnöki osztály, vagy ami ennek megfelel, az egyházban teljesen ismeretlen. Következésképpen ha új helyzet áll elő, ez az egyházat szenderegve találja, mivel az egyház nem figyel saját prófétái szavára, vagy mivel egyáltalán nincsenek is prófétái, akik előre figyelmeztetnék.

Aztán más tényezők is vannak, melyek versenyre kelnek az egyházzal az emberi szívek felett való uralomért. Nem lehet azt állítani, hogy az egyházé a világ összes vallásainak a monopoliuma. Sok millió férfi és nő, kiknek vallásos szellem él a szívében, más szervezetekben munkálkodnak és meglehet, hogy kora ifjúságuk idején éppen magában az egyházban nyerték az első ihletet. Ez különösen igaz sok ifjú lelkészről, kik az utóbbi években egyre jobban nyughatatlanok. S ez a nyughatatlanság nem theologiai elvekre, hanem szociológiai magyarázatokra vezethető vissza. A reakciós elem, mely most az egyházban uralmon van, az ilyen típusú embereket megvetőleg szocialistáknak vagy anarkistáknak nevezi és már az is többször megtörtént, hogy radikális álláspontra kényszerítette őket a reakciós csapat türelmetlensége, melynek rendesen a leghalványabb fogalma sincs arról, hogy mi a szocializmus vagy az anarkia. Ezek az ifjú hitszónokok a gazdasági kérdésekről, nem mint olyanokról beszélnek szükségképpen, hanem mint igaz próféták, az ő nagy erkölcsi és vallási látomásait magyarázzák.

Ugyanez igaz Amerika sok szociális munkásáról is, akik világiak s az emberek életviszonyainak javítani. Egyes evangélisták, kik nagy hírnévnek örvendenek a jelenben és mások is, akiket valóságos orákulumoknak tartanak, nagy megvetéssel beszélnek ezekről a keresztyén férfiakról és nőkről, akik állítólag szociológiával helyettesítik a vallást. A tény az, hogy ők következetesen és megfelelő módon igyekeznek az emberi szenvedéseken enyhíteni és nem tartanak igényt arra, hogy mások vallásosnak ismerjék el az ő általuk teljesített feladatot, nem számítva természetesen azt, hogy minden egyháztagnak tevékenységének magasabb értelemben vallásosnak kell lenni. Amerikának több, mint ezer legkiválóbb szociális munkása-

nak a 90 százaléka eredetileg tagja volt az egyháznak, de közülök sokan teljesen elvesztették a kedvüket az egyház iránt, számos egyházi vezetőnek a szociális munkát végzőkkel szemben tanúsított támadó és meg nem értő magatartása miatt.

Nagyon sokáig az egyház fenntartói a nők voltak. Háromszor annyi nőtagja volt az egyháznak, mint amennyi férfi. Ennek nem az volt az oka, mintha a nők természetesen vallásosabbak volnának, mint a férfiak, mert ez nem igaz. Az az általános tapasztalati vélemény a férfiakról, hogy ha a férfiaknak és nőknek prédikálunk egyszerre, a férfiaknál sokkal közvetlenebb visszhangra talál a vallási szózat, vagy mondjuk érzelmi hatás, mint a nőknél, bár egy pszichológus legutóbb azt állította, hogy annak, hogy az egyházban több a nő, mint a férfi, az az oka, hogy a férfiak sokkal erősebb természetűek, mint a nők. Bajos azonban elhinni, hogy az Isten éppen a férfiasságáért büntetné meg az embert. Inkább azt lehetne várni, hogy egy rendes férfi a vallásosságát férfihez illő módon fejezi ki. Az egyház azonban ritkán szokott erre alkalmat adni. Egy ember egyházas voltának a próbája rendszeren vagy az illetőnek a vallásos, azaz lelki életre való képessége, vagy pedig többnyire a mindennapi feladatokra való alkalmazhatósága volt, melyeknek a végzésére az egyház felfogadta, mikor az illető ennek a szolgálataiba állott. Elfelejtik azt, hogy a biblia a legmegragadóbb leírásaiban, midőn az emberek nagy feladatok elvégzésére hívtak el, melyeknél a Szent Lélek Isten különös ajándékára volt szükség, ezek a feladatok rendszeren nem olyanok voltak, amiket ma lelkieknek nevezünk, hanem felelelték a tevékenység leggyakorlatibb fajait. Pl., hogy csak egy leírást említek, mikor az izraeliták régi történetében szükség volt a „szövetségsátor” felállítására és a „szövetség ládájára, az Isten Lelke szokatlan mértékben adatott Bésalélnak, hogy ő legyen, nem nagy próféta vagy hitszónok, hanem jó asztalos, aki ki tudja választani a megfelelő fajta fát és egyéb anyagot, hogy a munka teljesen jól sikerüljön. Az egyházhoz nem vonzódnak ma az emberek sokszor azért, mivel az egyház nem tud velők egyetérteni abban, hogy ők élhetnek természetesen, rendesen és egyúttal lelki életet is.

De visszatérve az egyház nőtagjaihoz — tény az, hogy az a munka, amit ők az egyházban végeztek, többnyire szociális jellegű volt. A női segítő egyesületekben, hittedjesztő társaságokban tevékenykedtek, vaesora felszolgálásban, a szegények részére ruhák készítésében és más hasonló szolgálatokban buzgólkodtak, miáltal bizonyosságot tettek szociális és filantrópikus érzékükről. És tényleg az egyház volt az egyetlen intézmény, mely nekik erre alkalmat adott. De ma már végtelen sok szociális, politikai, gazdasági, filantrópikus szervezet van, mely nagyobb képességet kíván a tagjaitól, mint amelyet valamikor az egyház kívánt és ma a nemzet leg-

kiválóbb nőtagjai ezekre az új munkamezőkre lépnek, s bár még most alig észrevehető eredménnyel, mindazonáltal tántoríthatatlan kitarással munkálkodnak, de ugyanekkor elveszítik az egyház iránt való vonzalmukat és ezek által, az egyház keretén kívül álló szervezetek által kitűzött nagyobb, kecsesgetőbb feladatoknak szentelik magukat. Még eljőhet az az idő, mikor azok a férfiak, akik az egyházban benne vannak, csodálkozni fognak azon, hogy mi van a nőekkel, akik azelőtt igazán buzgók voltak és akik valamikor szintén sajnálták azt, hogy a férfiak hiányoztak a vallási szervezetekből.

Már közhellyé vált az a mondás, hogy mi ma a világtörténelem legesodálatosabb korát éljük. Iszonyú jelentőségű dolgok történnek oly hirtelen, hogy alig tudunk róluk magunknak számot adni. Senki se tudná megjósolni, hogy micsoda nagy esemény lesz a holnap reggeli újságok címlapján. De ezek mellett az események egész sorozata mellett egy tény világosan és határozottan kimagaslik, nevezetesen, hogy a demokráciáért való végső küzdelemben vagyunk benne világszerte. A harc, mely a legkiválóbb férfiakat és nőket foglalkoztatja, a tetőfokra hágott. S ebben a harcban, legalább részben, a nép ügye győzött, amint azt a próféták és vértanúk álmaikban és látomásaikban előre látták. Ez olyan nyilvánvaló, hogy nem is igen szükséges bővebben fejtegetni. S az egyház legnagyobb problémája ma valószínűleg az, hogy mi lesz az egyház helyzete akkor, amikor majd a köznép nagy tömegei fognak uralkodni a világon. Amint már megjegyeztük, az egyháznak nem szükséges segítségül hívni semmiféle különösebb szociális rendszert, hanem elég hatalmasnak kell lennie arra, hogy magába fogadhassa mindazokat, akiknek az életét Jézus szelleme uralja és akik az Isten országát akarják megvalósítani, tekintet nélkül arra, hogy mi a gazdasági felfogásuk. Ha egy férfi vagy nő az egyház tagja óhajt lenni, nem tartozik az egyházra az, hogy mi az illetőnek a gazdasági nézete. Az egyedüli kérdés, amiről az egyháznak joga van tárgyalni, az, hogy annak, aki a kötelékébe be akar lépni, milyen a vallásos hite és élete.

A nagy ipari revolúcióval szemben, mely az egész világon végigseper, az egyháznak megértőnek kell lenni. A demokrácia nagyszerű tanainak az elfogadásában, melyeket a világ többi része már magáévá tett, az egyháznak nem szabad az utolsó lépést tennie. Szerencsétlenségre az amerikai egyház az egyetlen testület vagy szervezet, mely még mindig a polgárháború alapján tagozódik szét. Még mindig vannak „északi” és „déli” felekezetek. Más mindenki régen túl van már ezen.

Az egyház nagy feladata ma nem annyira az, hogy a nagy városainkban azt a 13 százalékot, mely nyilván nem hisz benne, amint ezt e cikk előbbeni részében kimutattuk, a maga számára megnyerje, hanem inkább az, hogy nagyobb lelkesedést és buzgóságot öntsön azokba, akik az egyházhoz tartoznak és azokba is, akik

kívül vannak ugyan az egyház kötelékén, de hisznek a tanaiban. Más szavakkal az egyház tagjait lelkes hívekké kell tenni. Emlékezhetünk még rá, hogy Dwight L. Moody, a nagy evangyélista, valószínűleg a legnagyobb, akit valaha Amerika ismert, életének utolsó éveit nem evangyéliumi harcokban töltötte el, hanem annak szentelte, hogy megkísérelje magát az egyházat a saját felelősségének és hivatásának tudatára emelni. Az Amerikai Protestáns Püspöki Egyház által legújabbán ünnepélyesen elfogadott crusade (ennek a szónak az első jelentése keresztes hadjárat, itt pedig a Krisztusért való vitézkedést kell alatta érteni), melynek a célja az egyház tagjainak a lelkesítése, teljesen helyes. Évekkel ezelőtt ennek az egyháznak egy kiváló püspöke, Charles David Williams, egy folyóiratban a következőket mondta:

A vallást ma létében érintik a társadalmi igazságosság, munka-egyenlőség, politikai és kereskedelmi becsületesség és a gazdasági igazságosság alapvető kérdései. Nagy, lényegében vallási mozgalmak sepernek végig a földön ezek megvalósítása végett, de az egyház, mint testület, kívül van ezeken a mozgalmakon. Általában az egyház félve beszél az ilyen dolgokról. Nem tud megfelelni a mai kor vallási követelményeinek. Morálja és etikája nem elég erős, a szolgálata sem kielégítő. Többnyire az etikának szűk és kicsiny körében — a tisztán személyi magaviselet kisebb moráljánál, a tisztességről, jóságról, a gyakorlati kegyességről és az egyházi illendőségről szónokol, míg a kor az Isten országának nagyobb igazságát keresi, mely nem más, mint „az Isten akarata szerint szervezett emberi társaság”. Csak az egyéni, parányi igazságot ismeri, holott a vallást az Isten országa nagy igazsága érdekli.

A vallás ma túlságosan elfeleketiesedett és elszektásodott. Ezek elavult, holt képződmények, amelyeket el kellene temetni. A vallást ma jóformán csak a mindennapi élet dolgai érdeklik. Nyiltan hitetlen a metafizikai titkokban és nyiltan közönyös az egyházi élet ama felfogásával szemben, mely az egyházat hadakozó táborokra osztotta.

De még nem teljesen reménytelen a helyzet. Az egyháznak barátságosabbnak kell lenni a vallás új szellemével szemben. A reform és a rekonstrukció hatalmas mozgalmak otthont és központot keresnek, ami körül szervezkedhessenek és egyesülhessenek és ez a központ nem más mint az egyház, ha az egyház hajlandó kebelébe fogadni őket. Ez egészen bizonyos. S ha majd ez az egység megvalósul, az egyház nem teheti, nem zsugoríthatja a vallást kénye-kedve szerint üres jelképpé, nem dobhatja oda az elavult tanbeli és egyházi formák közzé. A vallás emelte az egyházat első helyre és ma is a vallásnak kell visszahelyezni az egyházat mindannak a természetes és vendégszerető otthonába, ami a mi modern életünkben és világunkban a legjobb és legmagasztosabb.

Közelet

Veszedelemes inszINUÁCIÓK az egyke körül.

A református egyház örüllői már több, mint félszázada ébresztgették, ijesztgették az ország vezetőinek, illetékeseinek lelkiismeretét a dunántúli egyke miatt, de senki sem hallgatott rájuk, senki sem vette őket komolyan. Hiába mutattak rá arra, hogy a járványt meg lehetne fekezni helyes és okos birtokpolitikával vagyis a községek fejlődésével és a „földbe-szerelmes” lakosság szaporodásával kapcsolatban vagyonosodási lehetőségeinek megadásával nem tettek ez irányban semmit.

Dunántúl ugyanis sok a meg nem vásárolható, nem örökölhető, fel nem osztható kötött, nagy birtok! És itt a járvány állandó lett. Kialakult egy csodálatosan beteges nép-psyche, amely immár vak, süket és érzéketlen minden iránt, amely bűnül rója fel meddőségét. Úgy, hogy ma-holnap nagyon csendes, halott-falvakról lehet beszélni, ahol nincs gyermek-kacagás! Még vannak ugyan zöld fügefák, de gyümöleshozásra virágba nem borulnak. Nem lesz, aki szeresse a földet!...

És ma divat Magyarországon ezt *speciális kálvinista betegségnek* nyilvánítani, — mert történetesen éppen reformátusok estek olyan gazdasági körülmények és birtokviszonyok közé, — holott a katolikus Franciaországban régóta végzetesen dúl ez a nyavaja, de a kálvinista Tiszántúlon — ahol egészségesebb a vagyoneelosztódás — nem lehet róla beszélni sem, mert sehol sincs annyi gyermek, mint itt a református családokban.

Egy bizonyos: az, hogy nem lehet ezt egyik, vagy másik vallás követésének rovására írni, mert az ilyen vádat könnyű megcáfolni!...

*

De tovább menve: ha a földhöz közelebb eső, alsóbb néposztálynál kedvezőtlen gazdasági okokból fakadt is ez a most már erkölcsi romlás fajult divat, véleményünk szerint, más társadalmi osztályoknál, nemesak ez, hanem azonkívül még pszichikai okok is hozzájárultak elharapódzásához vallás különbség nélkül, nemesak egyes vidékeken, hanem ország-szerte.

Pl. vegyes házasságoknál a kétféle vallású gyermekek sorsának, testvéri szeretetének és a családi békességnek a féltése. Sokszor éppen a kétféle hit és két lelkiség miatt a házastársak meghidegülése.

Ezenkívül a középosztálynál a dekadens irrodalom romboló hatását is komolyan számba kell venni, amely úgy nevelte a közönséget, hogy ne legyen előtte szent és komoly a családi élet, hanem nevetéges és terhes a házassági kötelék, felesleges kölönc a gyermek, akinek neveltetése miatt majd szórakozásokról és a divattal való lépéstársról kell lemondani.

Mint nem utolsó szerepel az okok között a

mai kor és a modern élet hamis és olcsó örömeiket kínáló propagandája és alkalmi: a családi kör örömei helyett, amikor a Charles Chaplin bakugrásai s más efélék a mozivásznon, még a nagymamáknak is kedvesebbek és bűbajosabbak, mint a kis unokák esetlen, drága tipegése és édes értelmetlen eszevevése.

A középosztályról szólva felhozzam-é a tűzben. rémületben, szegénységben ronggyá és roncsá lett intelligencia idegzetét, amelynél állandó a bizonytalanság érzete? Mintha vulkánon járna, mintha hallaná, hogy tankok alatt nyöszörög a föld, mintha rabló népek szorongatását érezné torkán: „magyarok a föld alá, magyarok a föld alá”!

Előbb hadd hagyják abba vitustáncukat az idegek, hogy a levegő vészterhes nyomását ne érezze és ne képzelje, hanem tudjon mosolygó jövődöt álmodni a terméketlen fügefá, akire Krisztus is vár és számít!...

Elöttem bizonyosnak látszik, hogy fenyegetéssel, retorzióval és felekezetek kipellengérezésével a bajt gyökereiben orvosolni nem lehet!...

Keserőséggel, aggodalommal, félelemmel és szégyennel ki akar fészket rakni megparancsolt nászra??...

Az egyéni, a családi életben való erőszakos beavatkozás a falanszter jelenetet juttatná eszünkbe, hogy egyebet ne mondjak!

A nemzetnek élni kell! Joga és kötelessége magát védeni és jövőjét biztosítani, de valahogy olyan formán, hogy az anyák ne parancsszóra szüljenek, de nem is csak azért, földet vagy pénzt kapjanak, hanem vezérek és vezetettek, a Biblia ígéivel a szívükben. Isten dicsőségét szolgálva életükkel, olyan nemzeti életet és élet lehetőséget teremtsenek itt, hogy *haza* kívánkozzanak ide az Amerikába kivándoroltak is és *haza* gondoljanak ide a megszállt területeken élők is és *hazát* leljenek itt a meggyógyított anyák szíve alatt kellő ideig hordott és örömmel világra hozott sarjadékai is a szebb, jobb és boldogabb magyar jövőnek.

Szamoskér.

Kósa Béla.

Külföld

Egyházi érdemrend alapítását határozta el a porosz evangélikus egyház szenátusa. A medália a megfeszített Krisztust ábrázolná, a keresz alatt Wittenberg tornyaival (!) és ez ígével: „Aki nekem szolgál, megbecsüli azt az Atya” (Ján. 12:26. b). A porosz unió református köreiből erélyesnél erélyesebb tiltakozások emelkednek ez ellen a határozat ellen. Így pl. a hugenotta alapítású híres berlini „Französische Kirche” presbiteriuma egy nagyon kemény hangú határozatban az egyház generális zsinatához fordul s annak föllépését kéri a szenátussal szemben. rámutatva, hogy a Máté 20:23-ban („az én jobb és balkezem felől való ülést nem az én dolgom megadni, hanem [azoké

lesz az], akiknek az én Atyám elkészítette”) maga az Úr Jezus sem tartja magát illetékesnek az Atya nevében való kitüntetések osztogatására. a János 5:44-ben pedig világosan megmondja: „Mimódon hihettek ti, akik egymástól nyertek dicsőséget, és azt a dicsőséget, amely az egy Istentől van, nem keressitek?” Csakugyan, ez a jelenség sem más, mint egyik aggasztó tünete a német protestantizmusban újabban erősen föllépett Róma-utánczó tendenciáknak, amilyen volt már a püspökség fölléptetése is a különböző német Landeskerchében (tudjuk, hogy a porosz egyházban ez, jórészt éppen az unió református köreinek tiltakozásán mult el!), meg az egyházi zászló létesítése.

A szociáldemokrácia megújulásáról írt könyvet nemrég Meerfeld, a neves német szociálista író s ebben egyéb nagyon tanulságos fejtegetések mellett megállapítja, hogy az 1891-iki erfurti program híres 6-ik pontját („A vallás magánügy”) az azóta lefolyt fejlődés már hatalmasan túlszárnyalta. „Erősen megapadt már azoknak az elvtársaknak a száma, akik a vallást fölényes mosolygással intézik el és a hívő keresztyén embert a sötét középkor maradványának tekintik. Mi már túl vagyunk a Büchner-féle „erő-anyag” bölcseségén, legalábbis nem tekintjük azt többé a bölcsesség záró kövének. Ma már több érzékünk is van, nagyon sok ember metafizikai szükségletei iránt és rájöttünk arra, hogy a vallás gyökerei és tápláló forrásai még rendkívül erősek -- ellenére minden természettudományos ismeretnek. Tudjuk, hogy itt végsőleg az ész mérlegére teljességgel nem tehető dolgokról (imponderabilia) és olyan kérdésekről van szó, amelyeket pusztán ésszerűséggel sohasem lehet megoldani”.

Az angol alsóház december 15-iki ülése 42 szótöbbséggel elvetette a Common Prayer Book tervezett revízióját, amelyhez már úgy az anglikán egyház illetékes fórumai, mint a Lordok Haza hozzájárultak. Az anglikatholikus ritualizmusnak nyújtott félszeg és veszedelmes engedmény tehát, úgy látszik, az alsóház által mégiscsak a leghivebben képviselt angol közvéleményben mégsem talál olyan túlnyomó helyeslésre, mint azt a revízió barátai remélték és hirdették. Idők jele egyébként, hogy ez a nevezetes parlamenti vita, amely csak a sajátos angol viszonyokból érthető meg, tulajdonképpen már az egyház és az állam szétválásának árnyékát vetette előre, amint ezt a szavazás előtt maga Baldwin miniszterelnök jelentette ki ünnepelesen a parlament ülésén.

Az újszándi „The Dominion” c. napilap 1927 november hó 12-iki számában W. Gray Dixon ottani presbiterianus lelképásztor, aki egyik delegátusa volt a budapest—debreceni világ-zövetési konferenciának, nagyon kedves, hosszú cikkben számol be a két városban tett tapasztalatairól és nyíltan szót emel a magyar igazság mellett. Elmondja a többek között, hogy a debreceni állomáson lefolyt fogadtatás alkalmával egy idősebb úriember kihajolt a tömeg közül és a kezébe nyomott valamit. Megnézte, és látta, hogy nem egyéb,

mint egy ú. n. trianon-jelvény (az égő T-betűvel). Ő a jelvényt átadta vele együtt jött feleségének, amire a magyar úriember megértve, hogy az illető hölgy a felesége, szótlanul megcsókolta annak kezét. A cikk a Nemzeti Hírlap magyar fordításával végződik. — Sok ilyen apró lángocskának kell még a nagy sötétségben felgyulnia, míg egyszer éégig csap a hatalmas tűz, amely a trianoni papírrongyot felégeti!

ri.

Halottaink

Konrad Teréz a debreceni református leánygimnázium tanárnője, a polgári leányiskola első igazgatónője, 37 évi áldásos működés után, január hó 2-án elhunyt. Az igazgatótanács és tanári kar gyászjelentése a következő szép és igaz szavakat mondja róla: „A megboldogultnak egész nemes élete Istenben való élet volt. Csodálatosan önzetlen és áldozatra mindig kész szeretetével magához láncolta úgy kartársainak, mint növendékeinek szívét. A pontos és lelkiismeretes kötelességteljesítésnek példaképe volt. Az iskola minden ügyét a legnagyobb szeretettel és érdeklődéssel viselte. Élete az iskoláért folytatott munka tüzeiben emészlődött fel. Neki az élet Krisztus volt s épen ezért a halála is nyereség. Csak nekünk kipótolhatatlan veszteség”. Temetése január 4-én délelőtt volt a Kossuth uccai templomból.

Özv. id. Keresztessy Sándorné Simon Borbála Keresztessy Sándor lelkész édes anyja, december hó 20-án elhunyt. Földi maradványait dec. 22-én temették el Nyírmadán. Népes és díszes család matrónája volt, nyolc gyermeke és tizenkét unokája gyászolja elhunytát. Legyen emlékezete áldott!

Radácsy Györgyné sz. Bálint Erzsébet, Radácsy György volt sárospataki theol. tanár, tiszáninneri egyházkerületi főjegyző és konventi tag érdemes élettársa, életének 75-ik, boldog házasságának 55-ik évében, hosszú szenvedés után, 1927 dec. 29-én meghalt. 1927 december 31-én délelőtt temették el nagy részvét mellett. Hét gyermeke, tíz unokája, női, köztük Finkey Ferenc koronaügyész, tb. egyetemi tanár és Harsányi István theol. tanár, menyecske széles rokonsága gyászolja e nagyérdemű családanyát, de legmélyebben sújtva a tisztaság napjait élő, köztiszteletben álló, kiváló férje van. A gyászjelentés soráival végezzük: Áldás volt élete, örökre áldott legyen emlékezete.

Különfelék

Egyházkerületünk új főgondnoka, amint előre látni lehetett, vitéz *Horthy* István lett. A beadott szavazatok január 5-én bontotta fel az erre kiküldött bizottság s megállapította, hogy az 519 érvényes szavazat valamennyije vitéz *Horthy* Istvánra esett, aki így — Istennek hála — teljes egyhangúsággal választotta meg gróf *Degenfeld* József utódává. Egyházkerületi világi főjegyző 514 szavazattal dr. *Vásáry* István, a tanítónőképző-

intézet képviselője szintén 514 szavazattal dr. *Papp* Ferenc lettek. Mindketten a legméltóbbak a helyre, ahova őket az egyértelmű közbizalom emelte. A bizottság jelentése alapján az egyházkerületi elnökség legközelebb elrendeli a szavazást dr. *Vásáry* István helyére egy világi jegyzői tisztre. Az új egyházkerületi főgondnok ünnepélyes beiktatása valószínűen a tavaszi rendes közgyűlésen lesz. Addig is mély tisztelettel és a legszebb bizalommal üdvözöljük egyházkerületünk világi fejét.

Üjév alkalmából püspök urat sokan keresték fel jókívánságaikkal. A kollégium küldöttségét Karai Sándor igazgató vezette s ő mondta a szokásos üdvözlő beszédet, mely most is, mint Karai minden beszéde, gazdag tartalmú volt. Püspök úr válaszában számunkban közöljük. Üdvözölte püspök urat a debreceni egyház presbitériuma is, élén Nagy József főgondnokkal. Itt azt hangsúlyozta — igen helyesen — püspök úr, hogy az egyházi életből számítani kell minden pártpolitikát. Továbbá a leányközépiskola tanári kara, élén Kocz Aurélné igazgatóval, a város nevében dr. Magoss György polgármester, a Kálvinisták temetomegyesülete, a gazdakör, a hitoktató lelkészek és végezetül a lelkészi testület. A kollégium küldöttségével együtt több egyetemi tanár is megjelent, kifejezést adva így egyrészt püspök úr iránti tiszteletének, másrészt a kollégiummal való közösség gondolatának is.

Beiktatas. A szatmári református egyházmegye kebelébe tartozó kismányi egyház új lelkészét: Szombathy Dániel nyíregyházi s. lelkészt újév első napján iktatta be hivatalába Incédy Márton v. orosz-i lelkész. Ezzel a ténnyel végre zárkózott el az egy éve húzódozó s úgy öröndetes, mint elszomorító hozzanatokban bővölködő lelkészválasztási küzdelmekre. Az egyházkerületi bíróság-hölcsesége megadta a lehetőségét, hogy e valamikor jönevű gyülekezetben, néhai Kiss Aron püspök szülőfalujában megkezdődjék az oly rég nélkülözött rendszeres evangéliumi építő munka. A nagy érdeklődés mellett beiktatott ifjú lelkész egyénisége szellemi képessége zálog és kezesség, hogy e munka benne emi erére talál s Róm. 1., 15., 16. versein alapuló s lebilincselő meleg közvetlenséggel elmondott beköszöntő beszéde bizonytalannal meglelte nyitját e munka áldásai után sóvárgó szíveknek. A legteljesebb mértékben reméljük, egyúttal szívünk szerint kívánjuk, hogy pásztor és nyáj találják föl egymásban, amit kerestek s pásztor munkájából, nyáj életéből mindenek megáldás az apostol eme szavainak igazságát: „Krisztus evangéliuma Istennek hatalma minden hívőnek idvességére.”

Bárádon a belmissziói bizottság, előbb diakónátus, 35 évi gyakorlat szerint ünnep szombatján szeretetvendégséget rendezett a szegények részére. Az ünnepet megelőző vasárnap szószerkből a gyülekezetet felhívta a lelkész, hogy a szegényeknek szánt adományait ünnep szombatján délelőtt hozzák fel a nagy leányok iskolájába. A szegények pedig az adományok átvételére fél 2 órakor jelennek meg ott. Az adományokat összegyűjtve, megállapítottuk, hogy van 18 pár cipőnk és 18 ruhánk

456 P. Népszerű olvasmányunk 21·12 P. 41 szegény gyermek részére tankönyv (szeptemberben kiosztott) 188·90 P. 748 kg. búzából 150 kenyér és 100 kg. liszt 259·44 P. 300 kg. krumpli 24 P. 30 kg. szalonna 72 P. 50 kg. főzelek 15 P. Vegyes 13 P. Összesen 1,049·46 P. értékben. Délután éneklés és alkalmi beszéd bevezetése után 96 családban 368 szegénynek adtunk, köztük sok róm. kathólikusnak is, szeretetadományt.

Lapunk mai számához postai befizetési lapot melléklünk s kérjük az 1928. évi előfizetési díjat, valamint az esetleges hátralékot azzal beküldeni.

A Debreceni Egyetemi Mensa Academicában az 1927—28. tanév II-ik felében (1928 február hó 1-től) ötven kedvezményes ebéd-vacsora hely kerül betöltésre. E helyek elnyerésére szóló bélyegtelen folyamodványok, a Mensa Academica felügyelőbizottságához címezve, január hó 22-ig az egyetemi quaeistori hivatalban adandók be. Melléklendők: 1. a lecekkönyv (illetve az egyetemre először iratkozóknál az érettségi bizonyítvány) hiteles másolata; 2. a szülők társadalmi állásáról, vagyoni állapotát és a családjuk nagyságát felüntető, 1 éven belül kiállított hatósági bizonyítvány; 3. Törzslap amelyet minden pályázó lelkismeretesen köteles kitölteni. Törzslapot a quaeistori hivatal minden pályázónak ad. Kedvezményt nem élvező hallgatóknak folyamodni nem kell. Ezek havi ebéd-vacsorajegyükkért 28 pengőt fizetnek. A napi jegy ára 1 pengő. A Mensa II-dik feléve február 1-én kezdődik.

Szeretotvendégség Apagyon. Az apagyai ref. hívek kellemes és tanulságos karácsony estélyét éltek át dec. 24-én. Birtha József ref. lelkész kezdeményezésére gyűjtés indult meg a faluban, melynek igen szép eredménye lett. A helybeli népek, felekezeti különbség nélkül, Birtha Józsefné lelkész neje vezetése alatt az advent estéken varrásokra gyűltek össze a lelkészlakon és mintegy 30 gyermek részére alsó-, felsőruhákat varrtak. Ezenkívül 11 pár cipőt, fiúruhákat, élelmiszert, tüzelőanyagot szereztek és karácsony estélyén kiosztották az egybegyűlt szegények közt. — A nagyszámú közönség előtt Birtha József lelkész tartott beszédet, majd gyermekek alkalmi verset szavaltak. A helybeli úrinők díszes buzgalommal fáradoztak a siker érdekében. — A „Hitelszöve kezét”, a „Hangya” gazdag adománnyal szívtették elő a fáradozók áldásos munkáját. Apagyon ez volt az első ilyen szabású ünnep.

Első református istentisztelet Napkoron. Nevezett községben mintegy 200 ref. lélek él elszórtan a más-vallású hívek közt. Ezeket gyűjtötte össze Birtha József apagyai református lelkész. Az ünnepek alatt úrvacsorával egybekötött istentiszteletet tartott számukra. Egyúttal a megalakult kis filiális gyülekezetnek La-kay Miklós községi jegyzőt választották gondnokául. A lelkész gondoskodása és istentisztelettartása nagyon jó hatással volt a napkori református hívekre.

Fölvétel a debreceni egyetem Tisza István internátusába. A debreceni egyetem Tisza István internátusába az 1927—28. tanév II-ik felében való fölvételért szóó lecekkönyv (ill. az egyetemre először iratkozóknak az érettségi bizonyítvány) hiteles másolattal és a szülők vagyoni viszonyait feltüntető hatósági bizonyítvánnyal felszerelt pályázati kérvények, a felügyelő bizottsághoz címezve, 1928 jan. 22-ig nyújtandók be a debreceni egyetem quaeistori hivatalánál. Lakás, fűtés, világítás, reggeli ellátásért havi 40 pengő fizetendő. A feldíjas helyre fölvételt nyertek havi 20 pengőt fizetnek. Ágy-neműt és takarót az internátus mindenkinek ad. Az internátus II-ik feléve február hó 1-én kezdődik.

Egyházrajzi adatok a debreceni református egyházban. Az 1927. évben született fiú 726, nő 628, törvénytelen fiú 132, nő 126, összesen 1749. Halva született 35 fiú, 38 leány; 2 törvénytelen fiú és 8 törvénytelen leány. Házasságot kötött 569 pár. Tiszta református 428, vegyes 141. Egyezséget adott javunkra 93 pár, kárunkra 56 pár, nem adott egyezséget 92 pár. Meghalt 687 fi, 675 nő, összesen 1362. Attért hozzánk 39, kiért 38. Szaporodás finemen 223, nőnemen 163. Összesen 388. Lélekszám: fi 28,757, nő 29,326. Összesen: 58,083. A lélekszámot azonban teljes pontossággal a külsőségeken és a kertsegekben megállapítani nem lehet. Statisztikailag Debrecenben 58,083 református él, valóságban azonban az ö-szes reformátusság száma felül van a 70.000-en.

A debreceni református egyház ez alkalommal is újévi ajándékban részesítette tisztviselőit. A nőtlen tisztviselők 20, a nők 30, a háromnál több gyermekkel bírók pedig egy havi fizetésük 40 százalékát kapták újévi segély gyanánt.

A Kossuth-utcai református nőegyesület jan. 4-én jól sikerült összejevetelt rendezett a DMKE dísztermében. Az új egyesület munkássága iránt nagy érdeklődés nyilvánul meg. Taglétszáma hétről-hétre növekszik. Az egyesület január végén a Kossuth-utcai templom 40 éves fentállásával kapcsolatban ünnepséget fog rendezni a Kossuth-utcai templomban. Február elején pedig ismerkedő teadélután lesz a DMKE dísztermében. Az egyesület munkáját Baja Mihály lelkész és Madar Zoltán segédlelkész irányítják.

Derecske község képviselőtestülete a legutóbb tartott ülésén azzal foglalkozott, hogy kérni fogja a belügyminisztériumot a községnek rendezett tanácsú várossá való átalakulásra.

A Magyar Nemzeti Bank az ezerpengős bankjegyek kibocsátását fő- és fiókintézete nélkül 1927. évi december 23-án megkezdte. Az ezerpengős vízjegyes fehér papírból készült pénz hossza 191 mm., szélessége 112 mm. A bankjegyen a közepe felé néző Hungária fejét látjuk, arcával.

Árpád-kori sírleletek Galgahévízen. Galgahévízen utépítés közben Árpád korabeli sírokat találtak. Eddig mintegy ötven különböző csontvázat ástak ki.

RUN JÓZSEF késműves és műköszörűs Debrecen, Széchenyi-utca 1. sz.

A Virágoskert képes gyermeknaptára bő és gazdag tartalommal, kb. 100 lapon megjelent. Mesék, versek, hazafias és vallásos történetek, képek egész serege teszi változatossá és gyönyörködtetővé ezt a naptárt, amelyben minden gyermek sok-sok örömet fog találni. Minden szülőnek ajánljuk e naptár megszerzését. Ára 1 pengő. Megrendelhető: Virágoskert kiadóhivatala, Tahitótfalu címen. Aki a Virágoskert című, hetenként megjelenő, kedves gyermeklapra félévre 2 pengő 40 fillérrel előfizet, a gyermeknaptárt ajándékkul kapja.

A mátészalkai hitoktató-káplánságra pályázatot hirdetek. Fizetés: Lakás, fűtésre 1 öl fa és világítás; lelkésznél reggeli-, ebéd-, vacsorából álló ellátás; egyháztól havi 40 P; államsegély 40 P. Polgári-, iparos- és községi iskoláktól havi 60 P. Hittanórák száma: 18. Kötelesség: hitoktatás és a lelképásztori teendőkben segédkezés. Állás jan. 15 én elfoglalandó.

Kincses István,
lelkész.

Pályázat.

A szegedi református egyház a megüresedett első számú kántor-tanítói s amennyiben erre kebelbeli tanerő választatnék meg, a IV-ik sz. férfi-tanítói és helyettes kántori állásra az 1927. évi november hó folyamán meghirdetett pályázat határidejét 1928 február elsejéig kitolja. Az egyház szükségesnek tartja kijelenteni, hogy helyi jelölt nincs s így az a pályázó választatik meg, akit a presbitérium a legmegfelelőbbnek fog tartani. Az egyház az új tanító részére tud lakást rendelkezésre bocsátani. Kötelesség díjlevél szerint. Javadalom: törvényes fizetés és lakbér. Próbaorgonázás és éneklés saját költségen külön értesítés szerint. Egyenlő képesítés és képesség mellett B) listások, menekültek előnyben. A pályázatokban, melyek a református lelkész hivatalt Szeged, címre küldendők, kérjük feltüntetni, hogy a pályázó a fent említett mindkét esetben pályázik-e, vagy ha nem, melyik esetben?

A szerkesztésért és kiadásért felelős a laptulajdonos:
Dr. KUN BÉLA.

Schuller Sámuel

szobafestő, mázoló és tapétázó mester
Debrecen, Simonffy u. 25. Telefon 806.

Templomfestést vállal.

Költségvetés díjtalan.

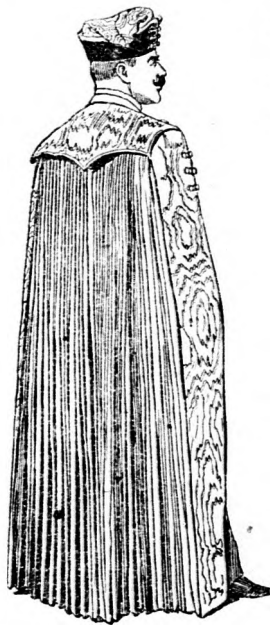
Szép és jó munkáért ezüst éremmel kitüntetve.

SZÁNTÓ JOZSEF

papi-, úri- és egyenruhakészítő szabó-cég
Hódmezővásárhely, Fő-tér (saját ház).

Számos elismerőlevél művészi, jó munkáért.
Éremkitüntetések különböző kiállításokról.

Legcélsezerubb ajándék lelkész urak részére a palást.

Cégem eddig 5000 palástot szállított s munkáimért a legnagyobb haszon és jutalom az elismerőlevelek voltak.

Kérem a nőgyesületek, presbitériumok hasonló ajándékrendeléseit.

Igen tisztelt Szántó úr!

Gyülekezetünk által rendelt papi palást és süveg, melyet f. hó 10-én adtuk át nagytiszt Szécsy István szeretett lelkészünknek, családtagként volt az elragadtatás, úgy a lelkész úr, mint az érdekelt gyülekezeti tagok gyönyörködtek benne. Tolmácsolom is gratulációkat, — amely alkalommal üdvözöljük Szántó urat és köszönetet mondunk azé t, hogy szeretett lelkészünk megajándékozta-ára oly szép, izléeses és finom munkával ellátott palástot küldött.

Mégegyszer szívből üdvözöljük és gratulálunk.

Mikepéres, 1927. júl. 13.

A presbitérium nevében

Szakács Andor,
el. isk. igazgató.

„DANKÓ” Temetkezési Vállalat

(Tulajdonos: EKLI JÓZSEF.)

DEBRECEN,
KOSSUTH-U. 6. SZÁM.

Telefon: nappal 322.

Telefon: éjjel 66. sz.

M. kir. Tisza István tudományegyetemi klinikák, Állami gyermekmenhely, Honvédkórház, Református ápoloda, Debrecen szabad királyi város szállítója.

TELEP ÉS KOPORSÓGYÁR: DOMB-UTCA 16. SZ.,
hol éjjel is a gyászoló közönség rendelkezésére állunk.

Olcsó árak. ♦ Szolid kiszolgálás. ♦ Előnyös fizetési feltételek. ♦ Temeéseket vidéken is vállalunk.

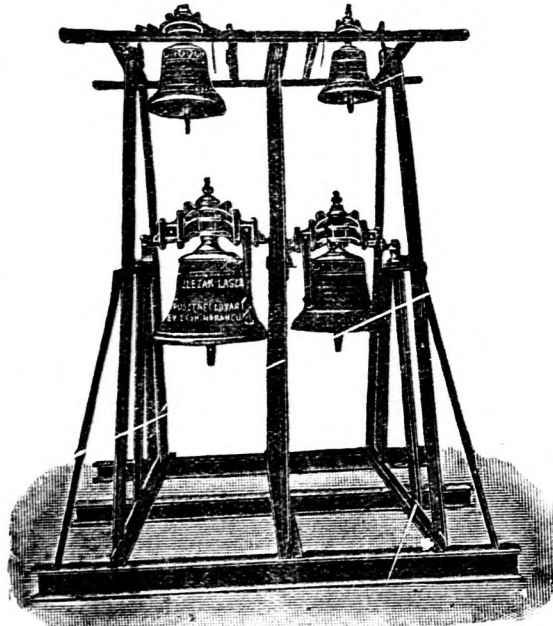

Debreczeni István
órásmeister
Debrecen, Péterfia-u. 8.

Speciális órák javítása
Mindennemű órák raktára.

Az 1926. évi debreceni iparkiállításán díszoklevéllel, a budapesti és székesfehérvári orsz. kiállításon aranyéremmel kitüntetve.

SZLEZÁK LÁSZLÓ
harang-ércöntőde, harangfelszerelés és haranglábgár
BUDAPEST, VI, FRANGEPÁN-UTCA 77. SZ.
(Saját házában). A nyugati pályaudvartól induló BUR vasúti „ÓR-HÁZ” megállóhely A) B) C) J) kocsikkal. Telefon: Lipót 913-53

Az 1900. évi párisi világ, 1921. és 1923. évi vasipari kiállításán aranyéremmel, az 1925. és 1926. évi kézműipari tárlaton a m. kir. koronás aita díszoklevéllel, az 1927. évi budapesti, székesfehérvári és szentesi kiállításokon a nagy aranyéremmel kitüntetve. — Számos egyházi elismerőlevél.

SESZTINA LAJOS
vasnagykereskedése
Debrecen.
Alapította 1819-ben Sesztina János.

Kitűnő fűtőképeségű magyar „Perpetuum“-kályhák.
Magyar gyártmányú zománc-edények,
zsír-bödönök, disznóölő-kések, husvágó-gépek.
Telefon 6. és 15-48.

**Legszebb Karácsonyi és Újévi ajándék
a ZSOLTÁR.
Rendkívül leszállított árak !!**

32° alakú DÍSSZOLTÁROK.

- Párnázott díszvászonkötés, dombor préseléssel, aranymetsszéssel 10.30
- Celluloid csontkötés, fehér, fekete, fekete-márvány, barnamárvány, kékmo ret, fekete-barna és színes gyöngyházutánzat, közepesen aranyozott kehellyel, aranymetsszéssel . . . . . 8.—
- Ugyanaz, kapoccsal 8.60
- Celluloid csontkötés, fehér és fekete színben, közepesen aranyozott kehellyel, aranymetsszéssel 13.60
- Ugyanaz, kapoccsal 14.20
- Celluloid csontkötés, fehér és fekete színben, festett virágdíszsel, aranyozott kehellyel, aranymetsszéssel . . . . . 12.—
- Ugyanaz, kapoccsal . . . . . 13.—
- Legfinomabb párnázott, fekete kígyóbörkötés, aranyozott kehellyel, aranymetsszéssel 16.60
- Ugyanaz, bőrkapoccsal 17.20
- Legfinomabb párnázott, fekete mintázott, kecskebörkötés, aranyozott kehellyel, aranymetsszéssel 16.60
- Legfinomabb, párnázott, schagrinbörkötés, zöld, barna, bordó, kék és fekete színben, aranyozott kehellyel, aranymetsszéssel . . . . . 13.—
- Legfinomabb párnázott, schagrinbörkötés, zöld, barna, bordó, kék és fekete színben, festett virágdíszsel, aranyozott kehellyel, aranymetsszéssel 13.40
- Legfinomabb valódi fekete kígyóbörkötés, sima táblával, aranymetsszéssel, hordozható, párnázott börtáskával 22.70
- Legfinomabb antilopbörkötés, különböző színben, aranymetsszéssel . . . . . 12.—
- Legfinomabb antilopbörkötés, különböző színben, sima táblával, hordozható párnázott börtáskával, aranymetsszéssel 22.70

16° alakú DÍSSZOLTÁROK.

- Diszváson, kehely préseléssel, vörös metsszéssel . . . . . 4.—
- Diszváson párnázott, vörös metsszéssel . . . . . 7.—
- Legfinomabb valódi párnázott fekete kígyóbörkötés, aranyozott kehellyel, aranymetsszéssel 13.40
- Legfinomabb valódi párnázott, mintázott kecskebörkötés, fekete, kék és barna színben, aranyozott kehellyel, aranymetsszéssel 13.40
- Legfinomabb valódi párnázott schagrinbörkötés, különböző színben, festett virágdíszsel, aranyozott kehellyel, aranymetsszéssel 14.70
- Legfinomabb valódi párnázott, schagrinbörkötés, különböző színben, aranyozott kehellyel, aranymetsszéssel 13.40
- Celluloid csontkötés, különböző színben és különböző mintákban, aranymetsszéssel . . . . . 8.—
- Ugyanaz, kapoccsal 8.60
- Celluloid csontkötés, különböző színben, festett virágdíszsel, aranymetsszéssel . . . . . 10.—
- Ugyanaz, kapoccsal 10.70

Kaphatók és megrendelhetők

a „MÉLIUSZ”
könyv-, zenemű-, papír- és írószerekkereskedésben
Debrecen, Ferenc József-út 26. szám.
Telefon: 2-70.